

Õiguskantsler

Hr Hanno Pevkur
Siseministerium
info@siseministerium.ee

Teie nr

Meie 05.05.2016 nr 7-4/160513/1601977

Isikule tema õiguste selgitamine korrakaitseoperatsiooni läbiviimisel

Austatud härra siseminister

Õiguskantsleri poole pöördus avaldaja, kes tõstas küsimuse isikule tema õiguste tutvustamisest tema allutamisel alkoholijoobe kontrollimise protseduurile. Avaldaja leidis, et kuigi [korrakaitseaduse](#) (KorS) § 38 lg 2 näeb selgelt ja eranditeta ette joovet kontrolliva korrakaitseorgani kohustuse tutvustada isikule enne kontrollivahendi kasutamist tema õigusi, politsei seda kohustust nn puhumisreidide läbiviimisel praktikas ei täida.

Läbi viidud analüüsi tulemusena olen seisukohal, et KorS § 38 lg-s 2 ette nähtud selgitamiskohustus ei taga joobes sõidukijuhtide kindlakstegemisele suunatud korrakaitseoperatsioonide efektiivset läbiviimist ja palun Teil kaaluda seaduseelnõu algatamist, mis võimaldaks selle kohustuse täitmisest korrakaitseoperatsiooni käigus kõrvale kalduda. Koos seadusemuudatuse väljatöötamisega palun Teil kaaluda ka siseministri 30.05.2014 määruse nr 19 § 1 lg-st 3 tuleneva samasisulise kohustuse muutmist.

KorS § 38 lg 2 näeb ette politsei või muu pädeva korrakaitseorgani kohustuse selgitada isikule enne alkoholijoobe kontrollimist või tuvastamist tema järgmisi õigusi: 1) õigus teada toimingut põhjust ja eesmärki; 2) õigus keelduda indikaatorvahendiga kontrollimisest või tõendusliku alkomeetriga alkoholijoobe tuvastamisest; 3) õigus tutvuda riikliku järelevalve meetme protokolliga ning teha meetme tingimuste, käigu ja tulemuste ning protokolliga kohta avaldusi, mis protokollitakse; 4) indikaatorvahendiga kontrollimisel õigus vaidlustada indikaatorvahendi näit ning nõuda alkoholijoobe tuvastamist tõendusliku alkomeetriga või vereproovi uuringuga; 5) õigus esitada vaie korrakaitseorgani juhile või kaebus halduskohtule. Sama nõue tuleneb ka siseministri 30.05.2014 määruse nr 19 „[Tõendusliku alkomeetri ja indikaatorvahendi kasutamise ning nende kasutamise dokumenteerimise kord](#)“ § 1 lg-st 3.

Kohustus on ette nähtud imperatiivses sõnastuses ja ilma kaalutusõigusega, mis võimaldaks selle järgimisest kõrvale kalduda. Erisusi nn puhumisreidide läbiviimiseks ei näe ette ka korrakaitseoperatsioonide läbiviimist reguleeriv KorS § 25 ja muud KorS-i või politsei ja piirivalve seaduse normid. Seega võib järeldada, et seadusandja on soovinud selle nõude järgimist lisaks muudele joobe kontrollimise juhtudele ka ennetusliku eesmärgiga puhumisreidide käigus.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Teavitamiskohustus teenib kahtlemata positiivset eesmärki. Samas tuleb isikule riikliku järelevalve menetluses tagatud õiguslikke garantiisid hinnata tasakaalustatult tema suhtes kohaldatavate meetmete olemusega. Menetluse sisu ei tohi olla selline, et see ei võimalda saavutada meetme eesmärki või kahjustaks selle efektiivsust sellisel määral, et meetme kohaldamine kaotaks sisuliselt oma mõtte. Menetluslikud garantiid peavad olema seda suuremad, mida intensiivsemalt meede isiku õigustesse sekkub.

Nii [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 36 kui ka KorS § 11 lähtuvad üldjuhul põhimõttest, et haldusorganil on kohustus selgitada isikule tema suhtes läbi viidava haldusmenetluse sisu ja isiku õigusi, kui isik seda taotleb. Üksnes mõnede eriti intensiivselt isiku õigustesse sekkuvate meetmete puhul (nt isiku kinnipidamine¹ KorS § 46 alusel) on eraldi ette nähtud meetmeadressaadile tema õiguste kohustuslik selgitamine korrakaitseorgani poolt.

Joobe kontrollimine indikaatorvahendiga ei ole eriti intensiivselt isiku õigustesse sekkuv meede. Seda võib pidada ka vähemintensiivseks võrreldes paljude muude KorS-i meetmetega, mille puhul isiku kohustuslikku teavitamist enne meetme kohaldamist ei ole ette nähtud. Ka KorS-i eelnõu väljatöötamisega seotud materjalidest ei selgu kaalukat põhjendust, miks teavitamiskohustuse ettenägemine on sellises olukorras igal juhul vajalik ning ei piisa isikule teabe andmisest üksnes tema taotlusel.

Isikule tema õiguste selgitamise vajadus muutub kaalukamaks alles siis, kui kontrollimisel selguvad joobele viitavad tunnused, mis annavad alust edasiste järelevalvemeetmete kohaldamiseks või süüteomenetluse alustamiseks. Neid juhtumeid on võimalik vaadelda aga lahus üldisest teavitamiskohustusest KorS § 38 lg-s 2.

Samas muudab igale joobe kontrollimisele allutatavale isikule tema õiguste tutvustamine korrakaitseoperatsiooni läbiviimise keerukaks ja võib kahjustada selle efektiivsust. Joobes juhtide poolt tekitatud liikluskahjud on tõsised ja nende ennetamine on oluline osa avaliku korra kaitsmisest. Õiguste kohustuslik tutvustamine suulises vormis suurendaks meetme ajakulu ka operatsioonis kontrollitavate sõidukijuhtide endi jaoks, samuti suurendaks sujuva liikluse häirimise ohtu.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Riigikogu õiguskomisjon; Politsei- ja Piirivalveamet

Mait Laaring 6938432
Mait.Laaring@oiguskantsler.ee

---

¹ Isikule vabaduse võtmise korral tema õiguste selgitamise kohustus tuleneb juba põhiseaduse § 21 lg-st 1.